DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).12
УДК: 796.01/.09 : 796.33

Дулібський А.В.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри футболу,
Львівський державний університет фізичної культури
імені І. Боберського, м. Львів
https://orcid.org/0000-0001-6652-8391
Константінов В.І.,
магістрант кафедри футболу,
Львівський державний університет фізичної культури
імені І. Боберського, м. Львів
https://orcid.org/0009-0003-8739-1226

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ І СЕЛЕКЦІЇ ФУТБОЛІСТІВ У ПОРТУГАЛІЇ

31 липня 2020 року Федерація футболу Португалії (португальською - Federação Portuguesa de Futebol) затвердила Стратегію сталого розвитку до 2030 року. Документ під назвою "Футбол є метою" є рішучим зобов'язанням на сьогодення та майбутнє для всього португальського футболу.

Вивчення португальського досвіду спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації юних і висококваліфікованих футболістів видається достатньо вагомим й інформативним знаряддям пізнання у сучасних умовах розвитку європейського та світового футболу. Даний інформаційно-методичний компонент може надати можливість підвищення якості побудови, організації селекційних і змагально-ігрових аспектів, що сприятиме зростанню конкурентоспроможності українських професійних команд з футболу на міжнародній спортивній арені [3 - 12].

***Мета дослідження** – визначити особливості організації, проведення та науково-методичного забезпечення процесу навчання грі та спортивного відбору, селекції й ігрової орієнтації футболістів у Португалії.*

***Ключові слова:** футбол, команда, спортивний відбір, селекція, Португалія*

Dulibskyy Andriy, Konstantinov Vladyslav. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE ORGANIZATION SPORTS SELECTION OF FOOTBALL PLAYERS IN PORTUGAL

On July 31, 2020, the Portuguese Football Federation (Federação Portuguesa de Futebol - in Portuguese) approved its Sustainable Development Strategy until 2030. The document, entitled "Football is the goal", is a strong commitment for the present and the future for the whole of Portuguese football.

The study of the Portuguese experience of sports selection and game orientation of young and highly qualified football players seems to be a sufficiently weighty and informative tool of knowledge in the modern conditions of development of European and world football. This information and methodological component can provide an opportunity to improve the quality of construction, organization of selection and competitive game aspects, which will contribute to the growth of competitiveness of Ukrainian professional football teams in the international sports arena.

The mission of the Portuguese Football Federation, according to the approved document, is to coordinate, stimulate, develop and organize football in all its dimensions and categories, in a harmonious whole, ensuring its continuity and growth throughout the national territory and in all social environments and age groups. The main objective of Portuguese football, at the same time, is to position itself as one of the most important and competitive in the international scenario for the development of this sports industry.

***The purpose** of the study is to determine the features of the organization, conduct and scientific and methodological support of the process of teaching the game and sports selection and game orientation of football players in Portugal.*

***Key words**: football, team, sports selection, Portugal*

Постановка проблеми. Світова індустріальна революція XIX-XX століть залишила Португалію "у хвості" розвиненої промислової Європи. Військовий конфлікт з Британією наприкінці 19-го століття також уповільнив темпи проникнення та розвитку футболу в країну на заході Піренейського півострова. Як і величезний розрив між Лісабоном та Порту з одного боку, та неписьменною, занедбаною і фактично голодуючою провінцією - з іншого. Тут футбол йшов "згори", а не з мас. Та й інші види спорту йому чимало заважали. А взаємна ненависть між клубами, відсутність упорядкованості й глобальна корупція в клубах та у Федерації футболу Португалії нагадували скоріше Африку, а не Європу.

Як результат, національна команда Португалії з футболу у 50-х роках XX століття пропускала дев'ять м'ячів від Іспанії (двічі), Англії та Австрії, поступалася всім суперникам під час відбору - Єгипту, Бельгії, Румунії, Болгарії. Перемога з рахунком 3:0 над Італією принесла путівку на Чемпіонат світу 1958 року не Португалії, а Північній Ірландії.

За п'яти фіналів Кубка європейських чемпіонів "Бенфіки" і перемоги "Спортинга" у Кубку Кубків у 60-х роках XX століття національна команда Португалії спромоглася здобути лише "бронзу" ЧС-1966. Та й переможець Бразилії, Угорщини, СРСР (який ще й влаштував "камбек" з 0:3 проти Північної Кореї) спирався на вихідців із колоній - володар

«Золотої бутси» турніру Еусебіу, капітан Колуна, Іларіу, Вісенте Лукаш приїхали до Португалії з африканського континенту зовсім вже не дітьми.

А війна з португальськими колоніями, економічна криза фіналу епохи диктатора Антоніо Салазара, бурхливі роки після його смерті спричинили чергову кризу в португальському футболі. Як і захоплення і тотальним використанням тодішнього варіанту португальської "тікі-таки" за рахунок контролю м'яча, але незабитих м'ячів у ворота суперників команд з Португалії [14].

Зв'язок роботи з науковими темами. Роботу виконано в межах теми «Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення» згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2021 - 2025 рр. (номер державної реєстрації 0122U001576). Роль авторів полягає у вивченні особливостей організації, проведення та науково-методичного забезпечення процесу навчання грі [1, 2], спортивного відбору та селекції [3 - 13] у дитячому, юнацькому та професійному футболі Португалії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чотири єврокубкових фінали "Бенфіки" та "Порту" у 80-х роках XX століття, перемоги "Золотого покоління" юнацької збірної Португалії на юнацьких чемпіонатах світу 1989 та 1991 років; Луїш Фігу (став володарем «Золотого м'яча» як кращий гравець світу), Руй Кошта, Фернанду Коуту, Вітор Байя, Паулу Соуза чудово грають в найкращих клубах світу. А національна збірна команда "селесао", як називають національну команду з футболу у Португалії, двічі видає серію з вдалого Євро з поразкою від французів в овертаймі півфіналу і подальшого Чемпіонату світу з допінговим скандалом, страйками гравців через невиплату преміальних та їхніми ж порушеннями режиму на навчально-тренувальній базі, сварками між собою і тренерським штабом.

У вирішальних матчах Мундіалів 1986 і 2002 років португальці поступаються Марокко та Південній Кореї. А у відборі до інших турнірів представники Португалії програють національній команді України і грають внічию з командою Мальти, опускаючись на 43-те місце у світовому рейтингу ФІФА.

Проте надалі все докорінно змінилося. Масовий наплив бразильських футболістів, економічний прогрес країни 90-х років XX століття, нові збудовані стадіони і навчально-тренувальні бази, ефективні проекти для гравців та тренерів, наведення порядку у національних клубних змаганнях, жорсткі, авторитарні, акцентовані на обороні наставники збірної принесли Португалії, участь у всіх великих турнірах у 21-му столітті та високе місце у рейтингах ФІФА та УЄФА. Луїш Феліпе Сколарі вивів команду Фігу та юного Кріштіану Роналду до фіналу домашнього чемпіонату Європи 2004 року та півфіналу Чемпіонату світу 2006 року, а Фернанду Сантуш привів національну команду Португалії до сенсаційної перемоги на Чемпіонаті Європи 2016 року [14].

Мета дослідження – визначити особливості організації, проведення та науково-методичного забезпечення процесу навчання грі та спортивного відбору, селекції й ігрової орієнтації футболістів у Португалії.

Основні **завдання дослідження**:

1. Вивчити досвід організації, проведення та науково-методичного забезпечення процесу навчання грі та спортивного відбору, селекції й ігрової орієнтації футболістів у Португалії.
2. Проаналізувати науково-практичні та науково-методичні підходи спеціалістів футболу Португалії щодо організації та проведення навчальних, навчально-тренувальних і змагальних форм навчання грі та спортивного відбору, селекції й ігрової орієнтації футболістів у різних вікових групах.
3. Визначити вірогідність використання позитивного досвіду і вибіркової трансляції португальської системи організації, проведення та науково-методичного забезпечення навчання грі та спортивного відбору, селекції й ігрової орієнтації футболістів у сучасних умовах розвитку футболу в Україні.

У дослідженні використано такі **методи**:

1. Аналіз науково-методичних та науково-періодичних спеціалізованих літературних джерел [1 - 13].
2. Аналіз і синтез даних та матеріалів всесвітньої системи сполучених комп'ютерних мереж Інтернет.
3. Участь в он-лайн вебінарах Португальської федерації футболу (португальською - Federação Portuguesa de Futebol) 2023 і 2024 років [14].

Рис. 1. Амбіційна "Стратегія постійного розвитку" до 2030 року Федерації футболу

Об'єкт дослідження – спортивний відбір футболістів.

Предмет - основи спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації у дитячо-юнацькому та професійному футболі Португалії.

Виклад основного матеріалу дослідження. 31 липня 2020 року Федерація футболу Португалії (португальською - Federação Portuguesa de Futebol) затвердила свою Стратегію сталого розвитку до 2030 року (рис. 1). Документ з назвою "Футбол є метою" – це зобов'язання на сьогодення та майбутнє для усього португальського футболу.

Місія Федерації футболу Португалії, згідно затвердженого документу, полягає у координації, стимулюванні, розвитку та організації футболу у всіх його вимірах та категоріях, у гармонійному цілому, забезпечуючи його спадкоємність і зростання на всій

національній території та у всіх соціальних середовищах та вікових групах. Основною метою португальського футболу при цьому є позиціонування себе як одного з найважливіших та конкурентоспроможних у міжнародному сценарії розвитку цієї спортивної галузі.

"Ефективне зростання португальського футболу повинно пройти через позитивну зміну ментальності, що передбачає більшу кількість якісного навчання і кращу освіту, більше гармонійної та збалансованої гри і кращу спортивну підготовку всіх португальських команд і футболістів. Ми впораємося з викликами лише тоді, коли зустрінемо їх разом" – такими є основні положення затвердженої Стратегії сталого розвитку Федерації футболу Португалії (ФФП) на період до 2030 року. Федерація футболу (ФФП) планує дедалі більше посилювати свою роль як основного орієнтира у розвитку футболу в Португалії, таким чином, щоб ця діяльність все більше виділялася як один з найактуальніших державних проектів Португалії у Європі та світі.

Амбіції Федерації футболу Португалії спираються на те, що національна асоціація досягне успіху лише у спілкуванні з усіма своїми партнерами, тому вона завжди буде підтримуючою, прозорою та лояльною до них у досягненні своїх цілей. При цьому Федерація футболу Португалії намагається діяти за принципами, які забезпечують сталий розвиток і завжди сприяють дотриманню найвищих стандартів етичної, соціальної та екологічної відповідальності.

Рис. 2. Європейські футбольні країни, які входять до числа топ-12 офіційного рейтингу (ранкінгу) ФІФА (дані 2021 р.) (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /.)

С

еред найважливіших завдань основними для Федерації футболу Португалії є:

- прозора і відкрита діяльність національної асоціації відповідно до чинного законодавства Португалії та найкращих практик, застосованих Правил та Кодексів поведінки;
- дотримання спортивної правди в основі рішень національної асоціації, через демократичне функціонування її структури та діалог зі всіма сторонами футбольної галузі;
- пропагування та захист цивілізованого ставлення, рівних можливостей та повну відсутність дискримінації;
- постійне удосконалення нормативно-правових актів та керівних принципів ФФП та впровадження передового досвіду інших асоціацій;
- раціональність та економічна стійкість футболу, забезпечення прозорості, цілісності, лояльності та чесності всіх юридичних зобов'язань [14].

З цією метою Федерацією футболу Португалії було створено науково-практичну обсерваторію, яка вивчає проблеми розвитку футболу в країні та усьому світі, пропагуючи футбольну науку як різновид глобальної спортивної науки. Одним з напрямків діяльності науково-практичної обсерваторії є аналітичні дослідження стану європейського та світового футболу в контексті становлення і розвитку кожного професійного футболіста Португалії, який пройшов шлях від дитячих команд з футболу до підписання професійного контракту з професійним футбольним клубом. Такі дані порівнюються з показниками провідних європейських футбольних країн, які входять до числа топ-12 офіційного рейтингу (ранкінгу) ФІФА. Такими країнами, окрім самої Португалії, є Англія, Бельгія, Данія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Німеччина та Франція (рис. 2).

Одним з напрямків досліджень був порівняльний аналіз виступів юнацьких, юніорських, молодіжної та національної команд Португалії з провідними футбольними країнами Західної Європи, які входять до 12-ти найкращих команд згідно офіційного рейтингу ФІФА (Англія, Бельгія, Данія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Франція) (рис. 3).

Рис. 3. Порівняльний аналіз виступів юнацьких, юніорських, молодіжної та національної команд Португалії з футболу з провідними футбольними країнами Західної Європи, які входять до 12-ти найкращих команд згідно офіційного рейтингу ФІФА (Англія, Бельгія, Данія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Франція) (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /.)

Було проведено деталізований аналіз ігрової кар'єри 769 португальських футболістів (рис. 4), які входили до складу юнацьких ("До-15", "До-16", "До-17",), юніорських ("До-18", "До-19",) і молодіжної ("До-21") команд Португалії протягом сезонів 2011/2012 – 2020/2021 років. 99,6% (766 гравців) з них брали участь в офіційних матчах португальської національної ліги.

Фахівці наукової обсерваторії Федерації футболу Португалії (ФФП) провели аналіз навчально-тренувальних зборів національних молодіжних команд Португалії протягом сезонів 2011/2012 – 2020/2021 років. Було вивчено дані з 476 навчально-тренувальних занять юнацьких ("До-15", "До-16", "До-17",), юніорських ("До-18", "До-19",) і молодіжної ("До-21") команд Португалії. Згідно результатів дослідження, юнацькі команди "До-16" і "До-17" провели відповідно 79 і 87 навчально-тренувальних заняття, а юніорські команди "До-19" – 84 рази цілеспрямовано займалися на навчально-тренувальних зборах. Зважаючи на пандемію Covid-19 у сезоні 2020/2021 рр. було проведено загалом тільки 51

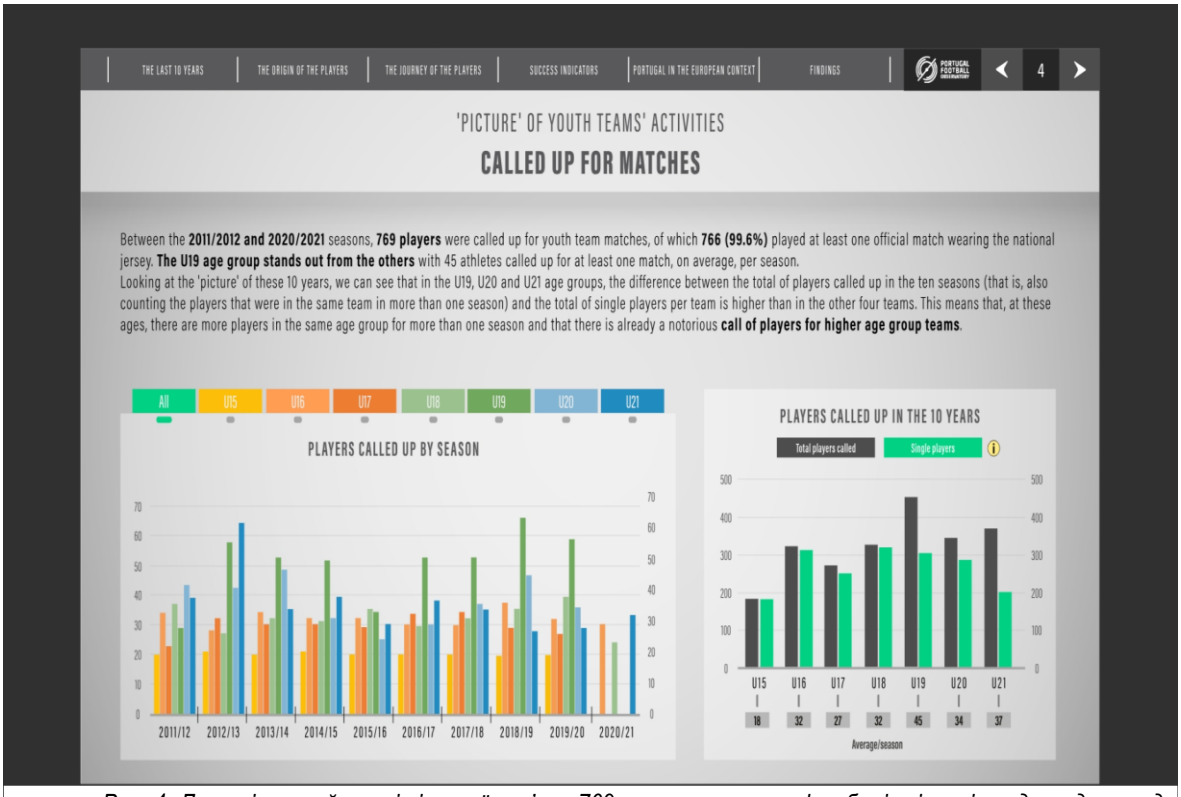

Рис. 4. Деталізований аналіз ігрової кар'єри 769 португальських футболістів, які входили до складу юнацьких ("До-15", "До-16", "До-17",), юніорських ("До-18", "До-19",) і молодіжної ("До-21") команд Португалії протягом сезонів 2011/2012 – 2020/2021 років (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /.)

навчально-тренувальне заняття на згрупуваннях національних молодіжних команд Португалії (рис. 5)

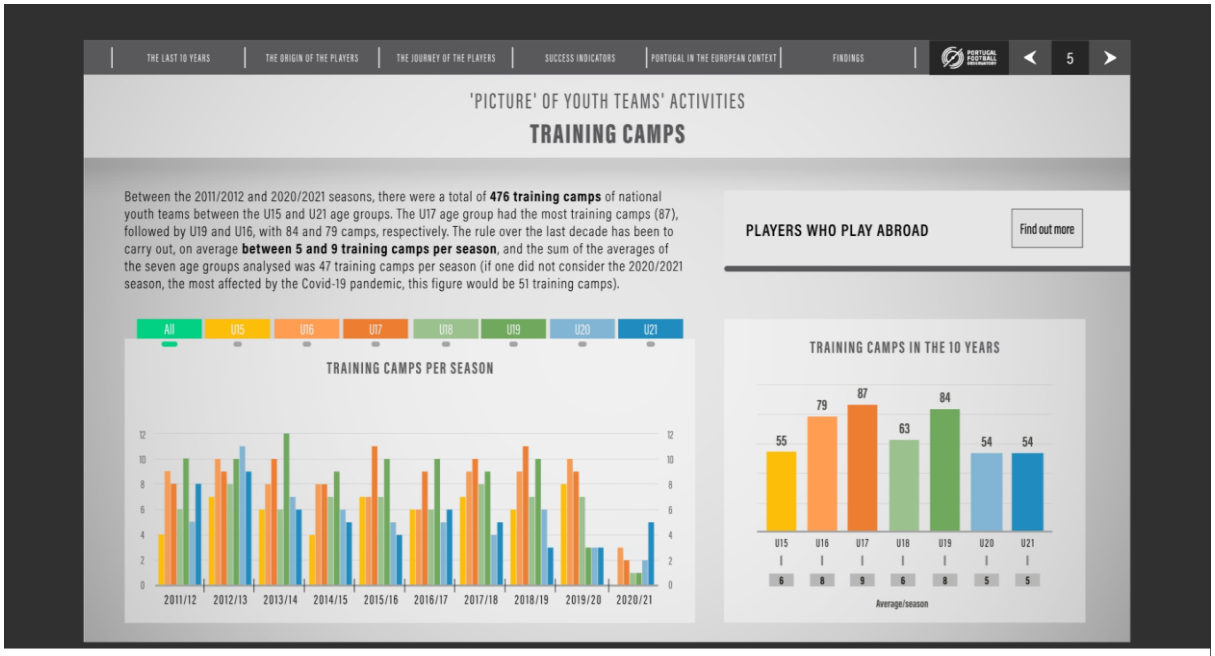

Рис. 5. Аналіз навчально-тренувальних зборів національних молодіжних команд Португалії протягом сезонів 2011/2012 – 2020/2021 років (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /)

Федерація футболу Португалії проаналізувала також і кількість навчально-тренувальних днів за один сезон національних молодіжних команд Португалії протягом проведення навчально-тренувальних зборів у сезонах 2011/2012 – 2020/2021 років. Результати проведеної роботи свідчать, що найвищі показники щодо кількості навчально-тренувальних днів продемонстрували національні молодіжні команди Португалії "До-17" і "До-19", які щорічно були учасниками фінальної частини Чемпіонатів Європи серед команд даних вікових груп.

Так, національна молодіжна команда Португалії вікової групи "До-17" провела загалом 671 навчально-тренувальний день за десятирічний період, що в середньому становить 67 днів за сезон, а національна молодіжна команда Португалії вікової групи "До-19" провела загалом 699 навчально-тренувальних днів за десятирічний період, що в середньому становить 70 днів за сезон. При цьому, молодіжні команди Португалії вікової групи "До-15" і "До-18", вікових групах яких чемпіонати Європи не проводяться задіяли під час навчально-тренувальних згрупувань відповідно 121 і 238 навчально-тренувальних днів, що в середньому становить відповідно 12 і 24 дні за сезон.

Деталізований аналіз ігрової кар'єри футболістів молодіжних команд Португалії (n = 1417), які народилися у період від 1970 до 1995 років, засвідчив, що понад 53 % з них одягали форму національної команди у вікових категоріях "До-15" і "До-16". При цьому 31 % гравців, котрі виступали за національну команду у віковій категорії "До-21", були у майбутньому задіяні в іграх за основну національну команду Португалії (рис. 6).

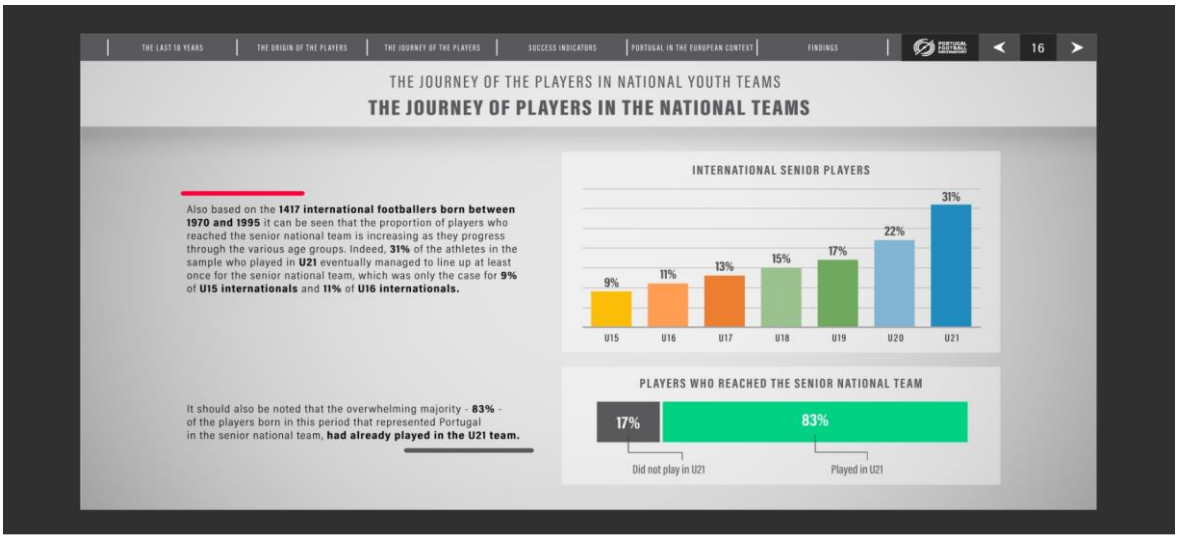

Рис. 6. Аналіз ігрової кар'єри футболістів молодіжних команд Португалії, які народилися у період від 1970 до 1995 років і виступали за основну національну команду Португалії (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /)

Оскільки головною футбольною командою країни є основна національна команда Португалії, увага до гравців цієї команди є найбільшою. Так, серед футболістів всіх молодіжних команд Португалії, які народилися у період від 1970 до 1995 років, обов'язково були гравці, які хоча б один раз виходили на футбольне поле в офіційному матчі у складі основної національної команди Португалії.

Важливим напрямком роботи Португальської федерації футболу є прогностичний аспект спортивного відбору і селекції португальських гравців високої кваліфікації. Аналіз міжнародних ігрових кар'єр футболістів, які народилися у період з 1985 до 1994 років (n = 685) (рис. 7), надав можливість прогнозувати майбутній успіх гравців, котрі можуть пройти через систему відбору у національних молодіжних командах Португалії.

Рис. 7. Аналіз міжнародних ігрових кар'єр футболістів, які народилися у період з 1985 до 1994 років (n = 685), котрі можуть пройти через систему відбору у національних молодіжних командах Португалії (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /.)

Такий підхід стосується гравців основної національної команди Португалії, які пройшли через систему відбору у національних молодіжних командах Португалії і виступали у професійних клубах перших дивізіонів провідних футбольних чемпіонатів Англії, Іспанії, Італії, Німеччини, Франції та Португалії.

Аналіз досягнень "золотого покоління" португальського футболу, гравці якого виборювали золоті медалі на Чемпіонатах Європи серед футболістів вікової категорії "До-16" у 1989, 1995, 1996 і 2000 роках, серед команд вікової категорії "До-17" у 2003 і 2016 роках, серед футболістів вікової категорії "До-18" у 1994 і 1999 роках, серед команд вікової категорії "До-19" у 2018 році, а також Чемпіонатах світу серед вікової категорії "До-20" у 1989 і 1991 роках, засвідчує позитивну тенденцію стратегії розвитку футболу Португалії (рис. 8).

Сутність стратегії полягає у тому, що розвиток дитячого, юнацького і молодіжного футболу, надає потужний імпульс у досягненні успіху у професійному футболі. Понад 75 % гравців, які ставали чемпіонами світу серед молодіжних команд, мали успішну професійну футбольну кар'єру у дорослому віці.

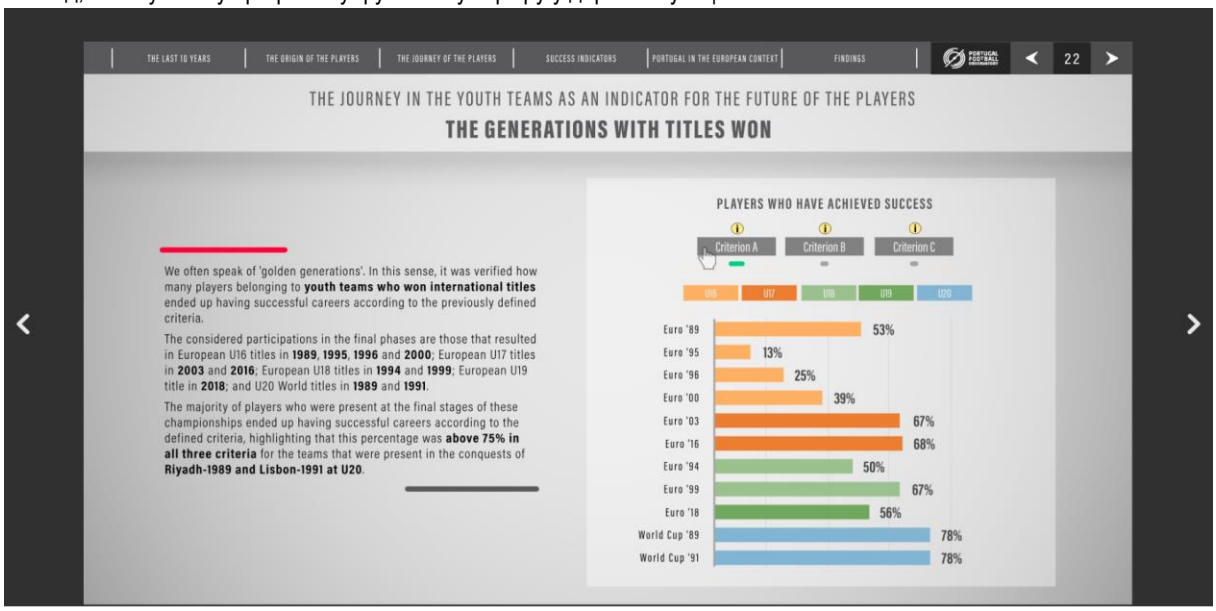

Рис. 8. Аналіз досягнень "золотого покоління" португальського футболу (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /.

У клубному футболі Португалія відома королівським тріумвіратом трьох лідерів, два з яких представляють столицю країни Лісабон ("Бенфіка" і "Спортинг") і північну футбольну столицю – Порту – з однойменним футбольним клубом "Порту". На долю цих клубів припадає левова частка досягнень у клубному футболі Португалії. Найбільша кількість вперше зареєстрованих юних футболістів припадає саме на Лісабон і Порту – 27,7 % та 19 % відповідно. Певну конкуренцію цим грандам португальського футболу намагається скласти футбольний клуб "Брага" з однойменного міста на півночі Португалії (рис. 9).

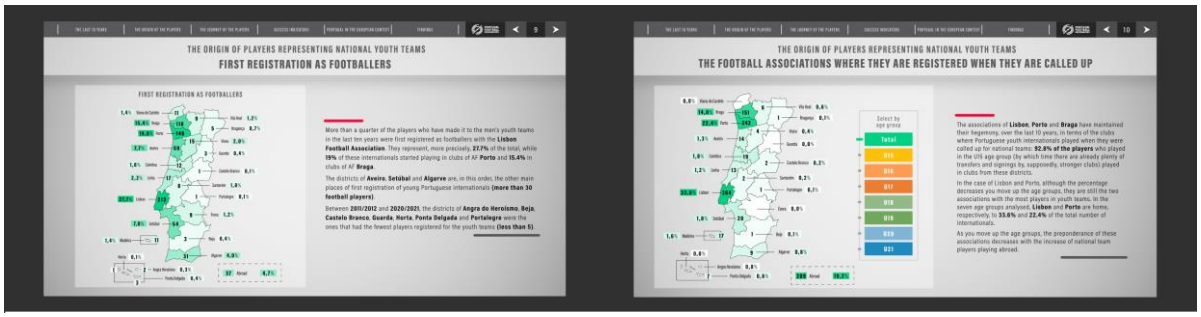

Рис. 9. Перша реєстрація футболістів за територіальним принципом та регіональні футбольні асоціації Португалії, де були задіяні зареєстровані гравці національних молодіжних команд у змагальній діяльності (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /.

Співвідношення між кількісно-якісними показниками щодо підготовки гравців, які викликаються до складу молодіжних команд Португалії також свідчить про лідерство трьох вищезгаданих регіональних (Лісабон, Порту, Брага) асоціацій футболу (рис. 10.).

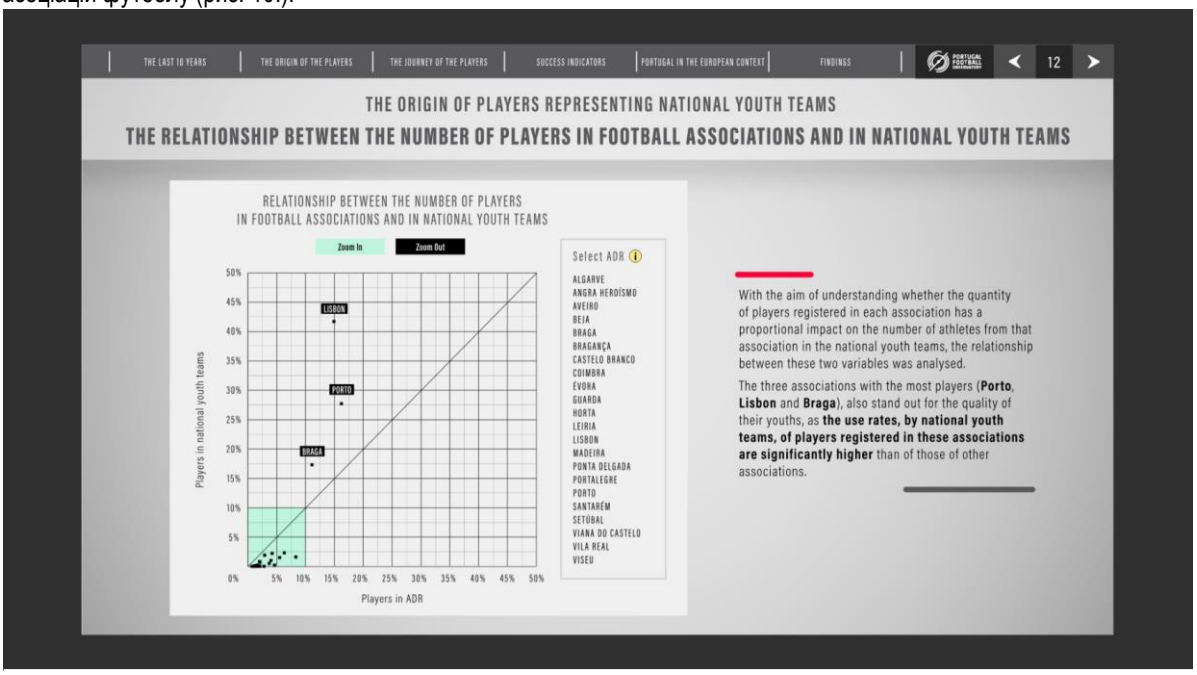

Рис. 10. Співвідношення між кількісно-якісними показниками щодо підготовки гравців, які викликаються до складу молодіжних команд Португалії (за матеріалами офіційної сторінки Португальської федерації футболу: – режим доступу: https:// fpf.pt /.

Окрім того, 5 червня 2023 року Федерація футболу Португалії пройшла сертифікацію APCER - члена IQNET (Міжнародної мережі сертифікації) - за Системою екологічного менеджменту, відповідно до міжнародного стандарту ISO 14001, керівництва з понад 420 тисячами сертифікатів, виданих у всьому світі. Федерація футболу Португалії, поряд зі своїми румунськими колегами, є першою національною асоціацією, яка отримала екологічне визнання. Сертифікат був отриманий за результатами участі двох суб'єктів Федерації футболу Португалії у проєкті Erasmus Plus GOALS, який спрямований на покращення екологічного менеджменту спортивних федерацій.

Висновки. Результати дослідження вносять низку нових положень в систему спеціалізованого навчання і спортивної підготовки команд у процесі спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації футболістів:

- виявлено характерні особливості спортивного відбору й селекційної роботи Федерації футболу Португалії та професійних футбольних клубів, які беруть участь у чемпіонатах Португалії з футболу серед юнацьких, молодіжних і професійних команд;

- визначено коефіцієнти значущості елементів спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації роботи футбольних клубів, які беруть участь у чемпіонатах Португалії з футболу серед юнацьких, молодіжних і професійних команд;

- удосконалено кількісну оцінку елементів спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації футбольних клубів, які беруть участь у чемпіонатах Португалії з футболу серед юнацьких, молодіжних і професійних команд;

- обґрунтовано ефективність використання позитивного досвіду і вибіркової трансляції португальської системи організації та проведення продуманого процесу спортивного відбору, селекції й ігрової орієнтації у дитячо-юнацькому та професійному футболі у сучасних умовах розвитку футболу в Україні.

Перспективи подальших досліджень обумовлені можливістю використання основних розроблених положень та методичних рекомендацій, які випливатимуть з результатів роботи, з метою удосконалення системи спортивного відбору, селекції й ігрової орієнтації у дитячо-юнацькому та професійному футболі у сучасних умовах розвитку футболу в Україні.

Література

1.Байрачний, О. (2021). Пріоритетність спортивного результату як головний деструктивний фактор у системі підготовки юних футболістів 6-13 років. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (8(139), 16-19. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.8(139).02

2.Балан, Б. А. (2023). Організаційно-практичні особливості раціональної підготовки футболістів 17 – 21-річного віку в період переходу до професійних команд. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (10(170), 32-37. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).07

3.Дулібський А. Спортивний відбір у системі багаторічної спеціалізованої освіти футболістів. - / Андрій Дулібський // - *Спортивна наука України: Електронне наукове видання*. – Львів, 2015. №4 (68). С. 28 - 35. – Режим доступу: http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/340/329.

4.Дулібський, А. (2020). Спортивний відбір у футболі як раціональна система педагогічного пошуку обдарованих людей у галузі спорту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (8(128), 54-60. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8(128).13

5.Дулібський, А. (2021). Організація спортивного відбору в системі дитячо-юнацького і професійного футболу Англії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (6(137), 60-65. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).14

6.Дулібський, А. (2021). Спортивний відбір, селекція та ігрова орієнтація футболістів у Бельгії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (7(138), 50-57. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10

7.Дулібський, А. (2023). Особливості організації спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (8(168), 56-61. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).11

8.Дулібський, А. В., Когут, Ю. В., Мартиняк, Ю., & Строкун, М. Я. (2023). Спортивний відбір та селекція до клубних і національних збірних команд Німеччини у чотирирічних циклах підготовки до змагань. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (7(167), 78-83. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).15

9.Дулібський, А. (2023). Спортивний відбір, селекція та ігрова орієнтація футболістів у Нідерландах. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (9(169), 50-56. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9(169).10

10. Дулібський, А. (2023). Спортивний відбір і селекція футболістів у Данії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (10(170), 77-83. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).17

11. Дулібський, А. (2023). Спортивний відбір, селекція та ігрова орієнтація футболістів у Республіці Польща. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (11(171), 62-67. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.11(171).13

12. Дулібський, А., & Гранчак, В. (2024). Теоретико-методичні основи організації спортивного відбору і селекції футболістів Іспанії. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, (8(181), 71-79. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).13

13. Ricard Pruna, Luz Miñarro Tribaldos, K.. Badhur. Identificación de talento en el jugador y su desarrollo en el fútbol. Player talent identification and development in football. *Apunts Sports Medicine*. Vol. 53. Issue 198. 2018. URL: https://www.apunts.org/es-identificacion-talento-el-jugador-su-articulo-X0213371718625649.

14. Офіційна сторінка Португальської федерації футболу: – *Режим доступу*: https://fpf.pt/.

References

1. Bajrachnyi, O. (2021). Priorytetnist' sportyvnogo rezultatu jak golovnyi destruktyvnyi faktor u systemi pidgotovky junykh futbolistiv 6 - 13 rokiv. - [The priority of sports results as the main destructive factor in the training system of young football

players 6-13 years old]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (8(139), 16-19. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.8(139).02

2. Balan, B. A. (2023). Organizatsijno-praktychni osoblyvosti ratsionalnoji pidgotovky futbolistiv 17 – 21-richnogo viku v period perekhodu do profesijnykh komand. - [Organizational and practical features of rational training of 17-21-year-old football players during the transition to professional football]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (10(170), 32-37. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).07

3. Dulibskyy A. Sportyvnyi vidbir u systemi bagatorichnoji spetsializovanoji osvity futbolistiv. - [Sports selection in the system of long-term specialized education of football players]. *Sportyvna nauka Ukrainy*: *Elektronne naukove vydannja*. L'viv, 2015. №4 (68). C. 28 - 35. Access mode: http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/340/329.

4. Dulibskyy, A. (2020). Sportyvnyi vidbir u futboli iak ratsionalna systema pedagogichnogo poshuku obdarovanykh liudei u galuzi sportu. - [Sports selection in football as a rational system of a pedagogical search talented people in the sports industry]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (8(128), 54-60. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8(128).13.

5. Dulibskyy, A. (2021). Organizatsija sportyvnogo vidboru v systemi dytiacho-junats`kogo i profesijnogo futbolu Angliji. - [Organization of sports selection in the system of youth and professional English football]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (6(137), 60-65. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).14

6. Dulibskyy, A. (2021). Sportyvnyi vidbir, selektsija ta igrova orijentatsija futbolistiv y Бельгії. - [Footballers' sports selection and game orientation in Belgium]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (7(138), 50-57. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10

7. Dulibskyy, A. (2023). Osoblyvosti organizatsiji sportyvnogo vidboru ta selektsiji do klubnykh i natsional'nykh zbirnykh komand Frantciji z futbolu. - [Features of the organization sport selection to the club and national football teams of France]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (8(168), 56-61. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).11

8. Dulibskyy, A. B., Kohut Yuriy, Martynyak Yuriy, & Strokun Mykhaylo. (2023). Sportyvnyi vidbir та selektsija do klubnykh i natsional'nykh zbirnykh komand Nimetchtchyny u chotyryrichnykh tsyklakh pidgotovky do zmagan'. - [Selection for the club and national teams of Germany in four-year cycles of preparation for competitions]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (7(167), 78-83. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).15

9. Dulibskyy, A. (2023). Sportyvnyi vidbir, selektsija ta igrova orijentatsuja futbolistiv u Niderlandakh. - [Selection and playing orientation of footballers in the Netherlands]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (9(169), 50-56. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9(169).10

10. Dulibskyy, A. (2023). Sportyvnyi vidbir i selektsija futbolistiv u Daniji. - [Selection of footballers in Denmark]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (10(170), 77-83. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.10(170).17

11. Dulibskyy, A. (2023). Sportyvnyi vidbir, selektsija ta igrova orijentatsuja futbolistiv u Respublitsi Polshcha. - [Sports selection and game orientation of footballers in Poland]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (11(171), 62-67. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.11(171).13

12. Dulibskyy Andriy, Granchak Vadym. (2024). Teoretyko-metodychni osnovy organizatsiji sportyvnogo vidboru ta selektsiji futbolistiv Ispaniji. - [Theoretical and methodological foundations of the organization of sports selection of Spanish football players]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* Vyp. (8(181), 71-79. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).13.

13. Ricard Pruna, Luz Miñarro Tribaldos, K.. Badhur. Identificación de talento en el jugador y su desarrollo en el fútbol. Player talent identification and development in football. *Apunts Sports Medicine*. Vol. 53. Issue 198. 2018. URL: https://www.apunts.org/es-identificacion-talento-el-jugador-su-articulo-X0213371718625649.

14. Official site of the Football Association of Portugal. – *Access mode*: https://www.fpf.pt/pt/

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).13

Дудіцька С.П.
Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
http://orcid.org/0000-0001-5015-2465

АНАЛІЗ ОНЛАЙН ТА ОФЛАЙН ФОРМАТІВ У ЯКОСТІ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Мета дослідження – на основі аналізу наукових досліджень та практичного досвіду визначити та охарактеризувати освітній процес у форматі онлайн та офлайн навчанні, які дозволять підвищити інтерес та зацікавленість школярів до рухової активності дітей шкільного віку. Для досягнення мети були використанні методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація та інтерпретація наявних ідей, що дозволили зрозуміти та виокремити переваги навчання у очному та дистанційному формат навчанні. Результати. У статті обговорено ряд питань, які стосуються фізичного розвитку та фізичної підготовленості підростаючого покоління не залежно від освітнього формату який може здійснюватися через онлайн або офлайн формат. Передумовою успіху в будь-якій